

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2002
IV. volební období

43

Vládní návrh

na vydání

zákona, kterým se zkracuje doba, po kterou je představitelům státní moci a některých státních orgánů, soudcům a státním zástupcům poskytován plat při dočasné neschopnosti k výkonu funkce, a kterým se stanoví některá opatření v nemocenském pojištění (péči) a v důchodovém pojištění

ZÁKON

ze dne 2002,

kterým se zkracuje doba, po kterou je představitelům státní moci a některých státních orgánů, soudcům a státním zástupcům poskytován plat při dočasné neschopnosti k výkonu funkce, a kterým se stanoví některá opatření v nemocenském pojištění (péči) a v důchodovém pojištění

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců

Čl. I

Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců, ve znění zákona č. 138/1996 Sb., zákona č. 287/1997 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 231/2001 Sb. a zákona č. 309/2002 Sb., se mění takto:

1. V § 34 odstavec 3 včetně poznámek pod čarou č. 9 a 10 zní:

„(3) Představiteli, jehož výkon funkce se řídí zvláštním právním předpisem a zákoníkem práce,⁹⁾ a soudci nenáleží, pokud se dále nestanoví jinak, plat za dobu, po kterou dočasně nevykonává funkci z důvodů, po které se podle zákoníku práce zaměstnancům neposkytuje náhrada mzdy,¹⁰⁾ pokud se dále nestanoví jinak.

⁹⁾ Například zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění zákona č. 331/1993 Sb., zákona č. 236/1995 Sb., zákona č. 77/1998 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 48/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb. a zákona č. 320/2002 Sb., zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění zákona č. 331/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 224/1994 Sb., zákona č. 58/1995 Sb., zákona č. 236/1995 Sb., zákona č. 296/1995 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 442/2000 Sb. a zákona č. 239/2001 Sb.

¹⁰⁾ § 127 a 128 zákoníku práce.“

2. V § 34 se za odstavec 3 vkládá nový odstavec 4, který zní:

„(4) Představiteli, jehož výkon funkce se řídí zvláštním právním předpisem a zákoníkem práce,⁹⁾ a soudci, který byl uznám dočasně neschopným k výkonu funkce, přísluší plat nejdéle po dobu 20 pracovních dnů při téže dočasné neschopnosti k výkonu funkce nebo při více dočasných neschopnostech k výkonu funkce vzniklých v jednom kalendářním roce po tutéž

dobu. Ostatním představitelům náleží z důvodů a za podmínek stanovených ve větě první plat nejdéle po dobu 30 kalendářních dnů. Při posuzování dočasné neschopnosti k výkonu funkce se postupuje obdobně podle předpisů o posuzování dočasné pracovní neschopnosti.“.

Dosavadní odstavce 4 až 6 se označují jako odstavce 5 až 7.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o platu a některých dalších náležitostech státních zástupců a o změně a doplnění zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů

Čl. II

V § 9a větě první zákona č. 201/1997 Sb., o platu a některých dalších náležitostech státních zástupců a o změně a doplnění zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 279/2002 Sb., se slova „60 pracovních dnů“ nahrazují slovy „20 pracovních dnů“.

ČÁST TŘETÍ

OPATŘENÍ V NEMOCENSKÉM POJIŠTĚNÍ (PÉČI)

Čl. III

Ustanovení § 40 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění zákona č. 61/1999 Sb., a ustanovení § 17 odst. 2 a 3 zákona č. 32/1957 Sb., o nemocenské péči v ozbrojených silách, ve znění zákona č. 61/1999 Sb., se pro rok 2003 nepoužijí.

ČÁST ČTVRTÁ

Čl. IV

Výši přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2001 pro účely důchodového pojištění stanoví vláda nařízením do 30. listopadu 2002. Ustanovení § 17 odst. 4 věty druhé zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, se pro stanovení koeficientu uvedeného ve větě první nepoužije.

ČÁST PÁTÁ

ÚČINNOST

Čl. V

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení, s výjimkou čl. I a II, které nabývají účinnosti dnem 1. ledna 2003.

Důvodová zpráva

Obecná část:

Podle platné právní úpravy náleží představitelům státní moci a některých státních orgánů a soudcům plat i po dobu pracovní neschopnosti z důvodu nemoci nebo úrazu. Plat je jim poskytován nejdéle po dobu šesti měsíců, které však nejsou vázány na kalendářní rok. Tuto úpravu nelze považovat za přiměřenou ani spravedlivou vůči zaměstnancům, kterým je plat poskytován za vykonanou práci, a od prvního dne pracovní neschopnosti jim náleží nemocenské v redukované limitované částce bez ohledu na příjem, který nahrazuje.

Navrhuje se proto, aby zákon výslovně stanovil obdobnou úpravu jaká je používána ve služebních poměrech, a s přihlédnutím k náročným podmínkách výkonu funkce stanovil dobu, po kterou bude náležet plat v době neschopnosti k výkonu funkce na cca jeden měsíc v kalendářním roce. Rovněž u státních zástupců, kterým je podle platné právní úpravy poskytován plat po dobu šedesáti pracovních dnů pracovní neschopnosti v kalendářním roce, se navrhuje omezit tuto dobu na dvacet pracovních dnů.

Odhaduje se, že opatření se týká cca 4,4 tisíce pojištěnců. Úhrnnou úsporu pro bilanci státního rozpočtu lze odhadnout na cca až 10 mil. Kč (výdaje na nemocenské se sice nepatrně zvýší, naproti tomu se sníží výdaje na platy v jednotlivých kapitolách státního rozpočtu).

Návrh tedy představuje určitou úsporu; cílem návrhu je však též zachování srovnatelného postavení jednotlivých skupin pojištěnců v dosavadním systému nemocenského pojištění.

Navrhované opatření v nemocenském pojištění pro rok 2003 sleduje vytvoření úspory mandatorních výdajů státu v období, kdy bude nutno prioritně zabezpečovat z prostředků státního rozpočtu náklady související s odstraňováním důsledků povodní ze srpna 2002. Celkovou úsporu v roce 2003 lze odhadovat na cca 0,8 mld. Kč. Přitom úspora vyplývající z navržené právní úpravy nebude pouze jednorázová v roce 2003, nýbrž bude mít vliv na výši dávek i v budoucích letech; snížená základna pro výpočet dávek nemocenského pojištění roku 2003 bude totiž výchozí základnou pro další úpravy. Proto rovněž k úspoře výdajů v systému nemocenského pojištění dojde i v dalších letech, na druhé straně bude mít samozřejmě i trvalý negativní dopad na úroveň zabezpečení pojištěnců v době nemoci, mateřství a péče o nemocné děti. Ztíženou situaci pojištěnců v oblasti nemocenského pojištění je proto třeba pojímat jako integrální součást spoluúčasti na řešení důsledků živelní katastrofy, která postihla naši zemi v srpnu 2002. Návrh je v souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a je rovněž v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Soulad s mezinárodními smlouvami (Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 130 o léčebně preventivní péči a dávkách v nemoci) však vyžaduje, aby vnitřní dynamika konstrukce dávek nemocenského pojištění byla v následujícím období obnovena.

Další opatření se navrhuje v oblasti důchodového pojištění, neboť v důsledku srpnových povodní nebude v září 2002 znám údaj o průměrné měsíční mzdě za I. pololetí letošního roku, který je potřebný ke stanovení přepočítacího koeficientu. Tento koeficient má vláda stanovit do 30. září. Vzhledem k objektivní nemožnosti stanovit tento koeficient do uvedeného data se navrhuje posun tohoto data na 30. listopad 2002.

Problematika upravená zákonem není předmětem práva Evropských společenství a není s ním v rozporu.

S ohledem na časovou naléhavost (zákon musí nabýt účinnosti před 1. lednem 2003) se navrhuje, aby byl návrh projednán mimořádnými postupy, které připouštějí jednací řady obou komor Parlamentu České republiky.

Zvláštní část:

K čl. I:

Navrhuje se jednoznačně stanovit doby, při kterých představitelům nenáleží plat, a to odchylně pro představitele a soudce, kterým je výkon funkce rozvrhován, mají nárok na dovolenou a pracovní volno s náhradou mzdy, a pro představitele, u kterých není výkon funkce žádným právním předpisem regulován. I tito představitelé však mají důvody, pro které nemohou vykonávat funkci, a pro které zaměstnancům nenáleží plat ani náhrada platu (např. zařízení důležitých osobních, rodinných nebo majetkových záležitostí). V takových případech se nepovažuje za správné, aby představitelům náležel plat.

V případech, ve kterých náleží zaměstnancům a některým představitelům a soudcům náhrada platu, se navrhuje, aby se představitelům, u kterých není poskytování náhrady platu upraveno, plat nekrátil.

Současná úprava, podle které jsou představitelé a soudci zabezpečováni platem po dobu až šesti měsíců pracovní neschopnosti, která nadto není omezena ani kalendářním rokem, je neustálým předmětem kritiky veřejnosti. Navrhuje se proto omezit tuto dobu na cca jeden měsíc, a to podle režimu, v jakém je funkce vykonávána. Tím se přizpůsobí úprava pro představitele a soudce podobným úpravám, např. u příslušníků ozbrojených sborů a služeb nebo vojáků z povolání.

K čl. II:

Obdobně jako u představitelů a soudců se navrhuje omezit dobu, po kterou náleží plat v době neschopnosti k výkonu funkce, i u státních zástupců.

K čl. III:

Dávky nemocenského pojištění (péče) se vypočítávají z hrubého příjmu připadajícího na kalendářní den. Přesahuje-li tento denní průměrný příjem stanovenou hranici, krátí se od 1.10.1999 pomocí tzv. redukčních hranic. Do první redukční hranice se příjem nekrátí, z příjmu mezi první a druhou redukční hranicí se započítává jen 60 % a k příjmu nad druhou redukční hranicí se nepřihlíží. Částky těchto redukčních hranic se podle současné úpravy zvyšují nařízením vlády, a to vždy k 1. lednu. Zvýšení těchto částek se provádí podle vývoje průměrné mzdy, a to přepočítacím koeficientem stanoveným pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu pro účely důchodového pojištění. Pravidla indexace redukčních hranic denního vyměřovacího základu jsou stanovena v § 40 odst.1 zákona o nemocenském pojištění zaměstnanců a v § 17 odst.2 zákona o nemocenské péči v ozbrojených silách. Podle těchto ustanovení vláda zvýší nařízením od 1. ledna částky redukčních hranic, pokud přepočítací koeficient pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu pro účely důchodového pojištění stanovený naposledy nařízením vlády činí hodnotu větší než 1. Zvýšení částek redukčních hranic se stanoví tak, že se tyto částky vynásobí uvedeným přepočítacím koeficientem a výsledek se zaokrouhlí na celé desetikoruny směrem nahoru.

Pokud jde o přepočítací koeficient používaný při zvyšování redukčních hranic, je jeho úprava obsažena v § 17 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Podle tohoto ustanovení se přepočítací koeficient stanoví jako podíl průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za první pololetí kalendářního roku, který o jeden rok předchází roku přiznání důchodu, a průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za první pololetí kalendářního roku, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu. Výši přepočítacího koeficientu stanoví vláda nařízením vždy do 30. září kalendářního roku, ve kterém stanoví všeobecný vyměřovací základ pro účely vyměřování důchodů z důchodového pojištění v následujícím kalendářním roce.

Na základě uvedených zákonných zmocnění přijala pro rok 2000 vláda nařízení vlády č. 247/1999 Sb., kterým se pro účely nemocenského pojištění (péče) upravují částky pro stanovení výpočtových základů, pro rok 2001 nařízení vlády č. 413/2000 Sb., kterým se pro účely nemocenského pojištění (péče) upravují částky pro stanovení výpočtových základů, a pro rok 2002 nařízení vlády č. 347/2001 Sb., kterým se pro účely nemocenského pojištění (péče) upravují částky pro stanovení výpočtových základů. Podle nařízení vlády č. 347/2001 Sb. platí pro rok 2002 částka 480 Kč jako první redukční hranice a 690 Kč jako druhá redukční hranice. V důsledku těchto redukčních hranic činí v roce 2002 maximální výpočtový základ částku 606 Kč.

Lze předpokládat, že po vynásobení dosavadních redukčních hranic odhadovaným přepočítacím koeficientem pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2001 a zaokrouhlení by od 1. ledna 2003 nové redukční hranice mohly činit 520 Kč a 750 Kč. Uvedené zvýšení redukčních hranic by znamenalo, že vyměřovací základ by mohl činit od 1. ledna 2003 nejvýše 658 Kč a maximální nemocenské za kalendářní den 455 Kč.

Pokud by došlo k realizaci zmocnění tak, jak jsou stanovena v platné právní úpravě, činil by ekonomický dopad spojený se zvýšením dávek nemocenského pojištění (péče) vyplácených v roce 2003 v důsledku pravidel stanovení vyměřovacích základů částku cca 0,78 mld. Kč. S cílem úspory finančních prostředků v roce 2003 se navrhuje taková změna, která umožní, aby nemuselo být v roce 2003 přistoupeno ke zvýšení částek redukčních hranic v nemocenském pojištění (péči) a vláda mohla tyto částky zvýšit až od 1. ledna 2004.

K čl. IV:

Při vyměrování důchodů z důchodového pojištění se používá osobní vyměřovací základ pojištěnce zjištěný jako měsíční průměr ročních vyměřovacích základů za rozhodné období. Ročním vyměřovacím základem je součin úhrnu vyměřovacích základů za kalendářní rok a koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu. Smyslem tohoto koeficientu je aktualizovat hodnotu vyměřovacích základů, které by jinak zaostávaly v důsledku růstu mezd.

Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu se podle § 17 odst.1 zákona o důchodovém pojištění stanoví jako podíl všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu, vynásobeného přepočítacím koeficientem, a všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, za který se vypočítává roční vyměřovací základ. Výši všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok stanoví vláda nařízením do 30. září následujícího roku, a to ve výši průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za kalendářní rok; to znamená, že všeobecný vyměřovací základ za rok 2001 má vláda stanovit do 30. září 2002 (údaj o průměrné měsíční mzdě za rok 2001 je přitom znám).

Podle § 17 odst.4 zákona o důchodovém pojištění se přepočítací koeficient stanoví jako podíl průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za první pololetí kalendářního roku, který o jeden rok předchází roku přiznání důchodu, a průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za první pololetí kalendářního roku, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu. Výši přepočítacího koeficientu stanoví vláda nařízením vždy do 30. září kalendářního roku, ve kterém stanoví všeobecný vyměřovací základ pro účely vyměrování důchodů z důchodového pojištění v následujícím kalendářním roce, tj. pro rok 2003 musí vláda stanovit všeobecný vyměřovací základ a přepočítací koeficient do 30. září 2002. Účelem přepočítacího koeficientu je dále aktualizovat všeobecný vyměřovací základ, neboť ten o dva roky předchází rok přiznání důchodu.

V důsledku povodní v srpnu 2002 jsou značně ztíženy podmínky (ztížený přístup k výpočetní technice a její dočasně omezené funkce) pro činnost Českého statistického úřadu a z tohoto důvodu nemůže Český statistický úřad sdělit v příslušném termínu v září 2002 údaj o průměrné měsíční mzdě za první pololetí 2002, který je potřebný ke stanovení přepočítacího koeficientu podle § 17 odst.4 zákona o důchodovém pojištění; to znamená, že do 30. září 2002 nelze naplnit požadavek zákona ke stanovení tohoto koeficientu. Tento údaj bude Český statistický úřad moci sdělit později, zřejmě až v období polovina října – polovina listopadu 2002. Z tohoto důvodu se navrhuje, aby pro rok 2003 byl přepočítací koeficient pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2001 stanoven sice podle principů obsažených v § 17 odst.4 zákona o důchodovém pojištění, avšak do 30. listopadu 2002.

K čl. V:

Účinnost se navrhuje z důvodu naléhavosti dnem vyhlášení tohoto zákona, s výjimkou zkrácení dob pobírání platu místo nemocenského a jejich omezení v průběhu kalendářního roku. U těchto ustanovení se navrhuje účinnost až 1. ledna 2003 tak, aby nedocházelo k aplikačním pochybnostem.

V Praze dne 8. září 2002

předseda vlády
v z. JUDr. Rychetský v.r.

ministr práce a sociálních věcí
v z. MUDr. Součková v.r.

Platné znění části zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců, s vyznačením navrhovaných změn

(zrušovaný nebo nahrazovaný text je uveden v závorce kurzívou, nově navrhovaný text je uveden tučně a podtržený)

ČÁST ČTVRTÁ

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ

§ 34

(1) Představiteli náleží plat ode dne, v němž splnil zákonné podmínky pro výkon funkce.

(2) Při současném výkonu dvou funkcí představitele náleží představiteli plat stanovený tímto zákonem, který je vyšší.

((3) Představiteli a soudci náleží, pokud se dále nestanoví jinak, plat i po dobu, po kterou dočasně nevykonává funkci a po níž by mu podle zvláštních předpisů jinak náležely dávky nemocenského pojištění⁹⁾ nahrazující započitatelný příjem,¹⁰⁾ avšak nejdéle po dobu šesti měsíců; za jinou dobu, po níž představitel nebo soudce dočasně nevykonává funkci, se plat krátí v poměru k délce této doby.

⁹⁾ Zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁾ § 5 odst. 1 a 2 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.)

(3) Představiteli jehož výkon funkce se řídí zvláštním právním předpisem a zákoníkem práce,⁹⁾ a soudci nenáleží, pokud se dále nestanoví jinak, plat za dobu, po kterou dočasně nevykonává funkci z důvodů, po které se podle zákoníku práce zaměstnancům neposkytuje náhrada mzdy,¹⁰⁾ pokud se dále nestanoví jinak.

⁹⁾ Například zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění zákona č. 331/1993 Sb., zákona č. 236/1995 Sb., zákona č. 77/1998 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 48/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb. a zákona č. 320/2002 Sb., zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění zákona č. 331/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 224/1994 Sb., zákona č. 58/1995 Sb., zákona č. 236/1995 Sb., zákona č. 296/1995 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 442/2000 Sb. a zákona č. 239/2001 Sb.

¹⁰⁾ § 127 a 128 zákoníku práce.

(4) Představiteli , jehož výkon funkce se řídí zvláštním právním předpisem a zákoníkem práce,⁹⁾ a soudci, který byl uznám dočasně neschopným k výkonu funkce, přísluší plat nejdéle po dobu 20 pracovních dnů při téže dočasné neschopnosti k výkonu funkce nebo při více dočasných neschopnostech k výkonu funkce vzniklých v jednom kalendářním roce po tutéž dobu. Ostatním představitelům náleží z důvodů a za podmínek stanovených ve větě první plat nejdéle po dobu 30 kalendářních dnů. Při posuzování dočasné neschopnosti k výkonu funkce se postupuje obdobně podle předpisů o posuzování dočasné pracovní neschopnosti.

*((4)) **(5)** Prezidentu republiky náleží plat i po dobu, po kterou funkci dočasně nevykonává.*

((5)) **6** Představiteli náleží plat do dne ukončení výkonu funkce.

((6)) **7** Soudci náleží plat do dne ukončení pracovního vztahu.

Platné znění části zákona č. 201/1997 Sb., o platu a některých dalších náležitostech státních zástupců a o změně a doplnění zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů

(zrušovaný nebo nahrazovaný text je uveden v závorce kurzívou, nově navrhovaný text je uveden tučně a podtržený)

§ 9a

Plat při dočasné neschopnosti k výkonu funkce

Státnímu zástupci, který byl uznán dočasně neschopným k výkonu funkce, přísluší plat nejdéle po dobu (*60 pracovních dnů*) **20 pracovních dnů** při téže dočasné neschopnosti k výkonu funkce nebo při více dočasných neschopnostech k výkonu funkce vzniklých v jednom kalendářním roce po tutéž dobu. Při posuzování dočasné neschopnosti k výkonu funkce se postupuje obdobně podle předpisů o posuzování dočasné pracovní neschopnosti.